

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Prima sententia rejicitur, & omnia Sacramenta novæ legis non
causare perse primam gratiam, breviter suadetur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

illud præstandum: si ille non promiserit se illud facturum ad præsentiam talis rei, concedo. Si promiserit se illud facturum ad illius præsentiam, nego. Cum ergo in proposito Deus promiserit se daturum gratiam ad sacramentorum applicationem, illa possunt dici instrumenta moralia Dei.

146. Obijciens tertio: Ut sacramenta novæ legis essent instrumenta moralia Dei in productione gratiæ deberet Deus esse causa moralis gratiæ. Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Major patet, nam instrumentum morale respicit causam principalem ejusdem ordinis. Minor verò suadetur, Tum quia causa moralis non influit per se in effectum: Deus autem influit per se in gratiam. Tum etiam, quia non potest explicari causalitas moralis, quam Deus excreat una cum sacramentis.

147. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem, ad cujus primam probationem, distinguo Minorem: Deus influit per se in gratiam, quatenus præter causalitatem moralem habet efficientiam physicam, concedo. Ad secundam dicendum, causalitatem Dei moralem consistere in hoc quod Deus promiserit se daturum gratiam ad præsentiam sacramentorum; vel in hoc quod Christo præcepit, ut applicaret suæ passionis merita sacramentis, quibus deinde ad dandam nobis gratiam moveretur ut antea explicatum est.

ARTICVLVS V.

Quam gratiam causent sacramenta novæ legis? An primam, vel secundam?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

148. Notandum primò Gratiam sanctificantem solere distingui in primam & secundam. Illa prima dicitur, quæ primum infunditur subiecto, nondum habenti ullum gradum gratiæ sanctificantis, atque adeo existenti in peccato mortali, quod definit esse quando gratia infunditur. Illa verò appellatur secunda, quæ advenit subiecto jam grato, & gratiam jam præhabitam auget.

149. Notandum secundò: Sacramenta novæ legis alia esse quæ dicuntur *sacramenta vivorum*, alia quæ vocantur *sacramenta mortuorum*. Sacramenta mortuorum sic dicta sunt, quod pro mortuis spiritualiter, morte videlicet peccati, instituta sunt, & sunt duo, Baptismus & poenitentia. Sacramenta verò vivorum sic appellantur, quia Christus ea instituit pro viventibus vitæ spirituali animæ, quæ est vita gratiæ, & sunt alia quinque.

150. Notandum tertio: Dupliciter nos posse intelligere quod aliquod sacramentum causet primam vel secundam gratiam, nimirum per se, & per accidens. Illa sacramenta dicuntur per se causare primam gratiam, quæ sunt instituta à Christo ad conferendam gratiam homini in peccato originali vel mortali existenti. Illa vero dicuntur per accidens causare primam gratiam, quæ licet instituta sint ad augendam gratiam, possunt tamen interdum causare primam gratiam. Et in hoc etiam duplici sensu, possunt sacramenta dici causare secundam gratiam, ut consideranti patebit. His præmissis.

A Triplex hic occurrit difficultas breviter discutienda, & resolvenda. Prima est, utrum omnia sacramenta tam vivorum quam mortuorum causent per se primam gratiam? Secunda, utrum saltem hoc sacramentis mortuorum conveniat, an sacramenta vivorum quæ per se causant gratiam, ordinantur ad causandam gratiam per accidens primam gratiam causare possint?

Quantum ad primum Nunno hic art. 1. difficultate 2. probabile esse dicit omnia sacramenta legis novæ per se conferre primam gratiam, hac tamen moderatione, ut duo sacramenta quæ dicuntur mortuorum, tam per se conferant, quam ex ratione communi sacramentis, sed ex propria ratione atoma, cetera verò solent ratione communi, quia hic apparet major congruitas sacramentorum novæ legis; subdistingue tenentiam hanc à viris doctissimis subtiliter & riosè defendi. In illam inclinare videtur Joannes S. Thoma hic art. 1. dubio 2. ubi docet sacramenta novæ legis esse per se productiva primæ gratiæ ex ratione generica.

Quid secundum, Gabriel, Ocham, Minor & alii Nominales, docere olim nullum ex sacramentis novæ legis, etiam pro mortuis institutum, per se loquendo causare primam gratiam in adultis. Fundamentum eorum erat, quia ad hoc non sunt sufficienter dispositi ad aliquod sacramentum suscipiendum, nisi per contritionem unde cum contritio non sit sine gratia, nunquam adulti recipiunt fructuosè sacramentum aliquod, nisi præsupponatur in gratia. In quam opinionem incidunt Janenista, dum docent ad validitatem sacramenti poenitentis, prærequiri debere rem sive detestationem peccatorum ex Dei detestatione procedentem, ac proinde qui sit vera contritio.

Quantum ad tertium Vaquez 3. parte disp. 103. cap. 4. Villalobos Tract. 4. difficult. 7. num. 4. Bernal disp. 11. sect. 2. docent sacramenta vivorum nunquam, etiam per accidens, causare primam gratiam. Alii id asserunt solum de quantum sacramentis, nimirum de Confirmatione, Eucharistia, Ordine & Matrimonio, & concedunt Extremam Unctionem in aliquo casu contra primam gratiam. Ita Cardinalis Delugo de Eucharistia disp. 12. sect. 1. num. 3. & 16. & Guis Hurtado disp. 3. difficult. 4.

Communis verò Thomistarum sententia tenet quidem non omnia novæ legis sacramenta causare per se primam gratiam, sed aliter duo sacramenta mortuorum, illam per se causare, non solum in parvulis sed etiam in adultis; sacramenta autem vivorum nunquam illam causare per se, bene tamen per accidens, atque adeo reddere de attrito contritum, nempe quando ille qui ad aliquod eorum accedit in peccato mortali existimat bonâ fide se esse in gratia, & attritionem habet, quam putat esse contritionem. Ita Capreolus, Cajetanus, Paludanus, Soto, & alii quos sequuntur, Suarez, Valentia, Granado, & alii communiter.

§. II.

Prima sententia reijciatur, & omnia sacramenta novæ legis non causare per se primam gratiam, breviter suadetur.

Dico primò: non omnia sacramenta novæ legis causant per se primam gratiam. Probatur

Probatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Illud dicitur convenire per se sacramentis,
quod convenit ex vi suæ institutionis: Sed omni-
bus sacramentis novæ legis ex vi suæ institutionis
non convenit causare primam gratiam: Ergo
omnia novæ legis sacramenta per se illam non cau-
sant. Major patet, nam sacramenta sunt signa
ad placitum, & ita omnem vim significativam &
causativam quam per se habent, debemus asse-
re illis convenire ex libera institutione Dei &
Christi; unde si aliquid ex vi institutionis non
convenit sacramentis, non potest ipsis convenire
nisi per accidens. Minor verò suadetur: Illa
sacramenta dicuntur instituta ad causandam pri-
mam gratiam, quæ sunt instituta ad remittenda
peccata: At omnia novæ legis sacramenta non
sunt instituta ad remittenda peccata, sed tantum
duo, nimirum Baptismus & Pœnitentia, quæ ad
tollendum peccatum originale & actuale institu-
ta sunt; alia verò instituta sunt ad alios effectus
producendos qui supponunt per se peccata re-
missa, & infusionem primæ gratiæ, ad conserva-
tionem & augmentum vitæ spiritualis, ut patet
de Confirmatione & Eucharistia: Ergo omnibus
sacramentis novæ legis, ex vi suæ institutionis
non convenit causare primam gratiam.

Confirmatur: Non alia de causa, aliqua sa-
cramenta novæ legis appellantur sacramenta
mortuorum, alia verò sacramenta vivorum, nisi
quia aliqua ordinantur ad mortuos spiritualiter
resuscitandos, subindeque ad producendam pri-
mam gratiam expulsiivam peccati: alia verò in-
stituta sunt ad magis perficiendam & augendam
spiritualem vitam gratiæ, & per consequens so-
lum ad producendam secundam gratiam, quæ
ita appellatur, ex eo quod adveniat subiecto jam
grato, & gratiam jam præhabitam augeat.

Respondet Nunno, hanc rationem, cum sua
confirmatione, convincere quidem omnia sa-
cramenta novæ legis, secundum rationes specifi-
cas atomas considerata, non causare per se pri-
mam gratiam; non probare tamen, quod ex ra-
tione communi & generica illam non causent:
licet enim (inquit) sacramenta vivorum ex sua ra-
tione specifica, sive differentiali, per se insti-
tuta sint ad solum augmentum gratiæ, sive ad
secundam gratiam producendam, atque adeo
ex tali ratione non habent conferre per se nisi
illud augmentum, sumpta tamen secundum
suam rationem genericam sacramenti novæ legis,
per se instituta sunt ad primam gratiam causan-
dam.

Verum hæc responsio, licet subtilis primâ
fronte videri possit, nihil tamen re ipsa solidita-
tis habet. Unde contra illam arguitur primò:
Implicat quod differentia distinguens duas species
eiusdem generis, conveniat per se utrique spe-
ciei, etiam secundum rationem genericam, sicut
fieri non potest ut rationale conveniat ullo
modo homini & equo: Sed causare per se primam
gratiam, est differentia distinguens sacramenta
mortuorum à sacramentis vivorum, ut jam o-
stensus est, & concedit Nunno: Ergo causare
per se primam gratiam, sacramentis vivorum
secundum rationem genericam convenire ne-
quit.

Secundò, Differentia non debet repugnare
rationi genericæ: Sed si sacramenta vivorum ex
ratione generica per se causarent primam gra-
tiam, eorum differentia repugnaret rationi ge-
nericæ.

Tom. V.

Anerica: Ergo sacramenta vivorum ex ratione ge-
nerica sacramenti novæ legis non habent per se
causare primam gratiam. Major est principium
certum in Metaphysica, ex duobus enim repug-
nantibus ad invicem, non potest una simplex
essentia resultare, qualis resultat ex genere &
differentia. Minor verò probatur. Per se non
causare primam gratiam, sed eius augmentum
& perfectionem accidentalem, repugnat ei quod
est causare per se primam gratiam: Atqui sacra-
menta vivorum ex propria ratione differentiali
habent per se non conferre primam gratiam,
sed augmentum & perfectionem accidentalem
ipsius: Ergo si ex ratione generica per se con-
ferrent primam gratiam, differentia ipsorum re-
pugnaret rationi genericæ.

B Tercio, Distinctio illa metaphysica quoad cau-
salitatem gratiæ, absque fundamento fingitur,
sacramenta enim sub nulla ratione virtutem ha-
bent gratiæ productivam, nisi ex institutione
Christi: Christus autem nullam institutionem
fecit sacramentorum secundum rationem gene-
ricam, sed solum singula instituit ad suos specia-
les fines & effectus; & quamvis ex hac institu-
tione factum sit, ut conveniant omnia in ali-
quibus rationibus communibus quas intellectus
abstrahere potest, & præcisè considerare, ta-
men hoc ad nostram tantum speculationem per-
tinet, non vero ad practicam institutionem,
utpote, quæ per se particularia, & proprios ac
determinatos fines respicit, non generales, nisi
quatenus in specificis continentur.

C Confirmatur hæc impugnatio: Vel Christus
fecit aliquam institutionem sacramentorum quæ
dicuntur pro mortuis, secundum rationem ge-
nericam, vel non fecit? Si fecit, quæro ad quid
illa instituerit secundum rationem genericam?
Non ad causandam primam gratiam, quando-
quidem docet Adversarius id eis convenire secun-
dum rationem specificam, Si respondeat ad gra-
tiam ut sic, abstrahendo à primâ & secundâ,
idem dicam de sacramentis vivorum, ea nimirum
secundum rationem genericam non fuisse insti-
tuta neque ad primam neque ad secundam gra-
tiam, sed ad gratiam ut sic. Si respondeat, Chri-
stum non instituisse sacramenta mortuorum se-
cundum rationem genericam, sed secundum
specificam, quare non idem dici poterit de sacra-
mentis vivorum?

D Probatur secundo conclusio: Si omnia sacra-
menta causarent per se primam gratiam, sacra-
menta vivorum possent digne suscipi ab eo qui
consciis peccati mortalis cognosceret se esse
solum attritum supernaturaliter, non vero con-
tritum: licet enim cum conscientia peccati
mortalis accedere ad sacramentum quod per se
ad illud expellendum institutum est, quale est
sacramentum per se conferens primam gratiam:
Atqui secundum fidem qui conscius sibi peccati
mortalis, cum sola attritione, etiam super-
naturali, cognita ut tali, sacramentum vivo-
rum, v.g. Eucharistiæ, susciperet, indigne illud
reciperet: Ergo omnia sacramenta non causant
per se primam gratiam.

E Respondet Nunno negando sequelam: cum enim
(inquit) ratio generica sacramenti vivorum
non possit habere suum effectum, nisi ratio spe-
cifica habeat etiam suum proprium effectum, ut
digne quis accedat ad tale sacramentum, ne-
cesse est quod sit dispositus, saltem per se
loquendo, non solum ad receptionem primæ
gra-

161.

162.

163.

16.

gra-

gratia, correspondentis rationi genericæ talis sacramenti, sed etiam ad receptionem augmenti gratiæ, correspondentis rationi specificæ: qui autem habens conscientiam peccati mortalis, est solum attritus non est sufficienter dispositus ad secundam gratiam, sed tantum ad primam.

Sed contra: Vel sacramentum vivorum per se requirit unam tantum dispositionem, vel duplicem? Si unicam, vel illa dispositio correspondere debet rationi specificæ sacramenti, atque adeo esse contritio, & tunc nunquam sacramentum illud per se causabit primam gratiam, utpote requirens per se in fuscipiente aliquid impossibile cum carentia primæ gratiæ, videlicet contritionem: vel illa unica dispositio correspondere debet solum rationi genericæ, atque adeo esse tantum attritio; & nunc qui sibi conscius erit peccati mortalis poterit cum sola attritione cognita ut tali, digne accedere ad illud sacramentum. Quod si dicatur sacramentum vivorum duplicem in peccatore fuscipiente requirere dispositionem, attritionem videlicet correspondentem rationi genericæ, & contritionem, correspondentem rationi specificæ. Contra erit primo, quod attritio & contritio sint simul impossibiles in eodem subiecto, utpote cum attritio dicat carentiam gratiæ justificantis, quam contritio essentialiter importat, quia contritio est dolor informatus gratiæ & charitate; attritio vero est dolor non informatus gratiæ & charitate. Contra secundo: Impossibile est Eucharistiam producere primam gratiam in subiecto in quo supponit actum contritionis.

166. Probatur tertio conclusio: Ut sacramenta vivorum per se conferrent primam gratiam, secundum rationem genericam, oporteret quod ratio genericæ sacramenti novæ legis esset conferre primam gratiam: Atqui ratio genericæ sacramenti novæ legis, non est conferre primam gratiam, sed conferre gratiam absolute, abstrahendo à primâ & secunda: Ergo sacramenta vivorum per se non conferunt primam gratiam. Major patet, Minor vero probatur. Ratio genericæ sacramenti novæ legis, ea est quam determinant omnes differentie specificæ sacramentorum novæ legis: Sed ratio quam determinant differentie specificæ sacramentorum novæ legis, non est conferre primam gratiam, quandoquidem ista ratio differentia essentialis Baptismi & penitentiae, bene tamen conferre gratiam absolute, abstrahendo à primâ & secunda, ut manifestum est: Ergo &c.

§. III.

Solvuntur obiectiones

167. Obijciens primò: Juxta Confessia & SS. Patres articulo 1. citatos, sacramenta novæ legis, quæcumque illa sint, dicuntur simpliciter & absolute causa gratiæ: At nisi causarent primam gratiam, non absolute & simpliciter dici possent causa gratiæ, sed tantum cum addito; nam secunda gratia, sive eius augmentum, non significat gratiam simpliciter & absolute, sed tantum eius modum seu intentionem: Ergo omnia sacramenta novæ legis causant primam gratiam.

168. Respondeo negando Minorem, cum enim augmentum gratiæ, sive quilibet gradus ipsius, sit vera gratia, sicut quilibet gradus caloris est

A verus calor, et si aliqua sacramenta novæ legis, illa videlicet quæ vivorum sacramenta dicuntur, per se non causent primam gratiam, sed solum eius augmentum, seu aliquem gradum illius, absolute & per se debent dici causa gratiæ. Vnde etiam in Scriptura qui crescit in gratia, dicitur justificari, Eccles. 18. Ne verearis si quis ad merum adhuc. Licet ergo apud Theologos nomine gratiæ intelligatur prima, ut in materia de merito, in qua ad tollendam æquivocationem, ne quis videatur concedere primam gratiam cadere sub merito condigni, contra doctrinam Tridentini sessionis 6. canone ultimo, dicitur: Inguisoleat gratia & augmentum gratiæ: non tamen est cur augmentum gratiæ non possit appellari absolute gratia, cum sit ejusdem ordinis no rationis & essentiae cum primâ gratia.

Obijciens secundò: Passio Christi per se, non verò solum per accidens, remittit peccata, & tribuit primam gratiam: Sed omnia sacramenta novæ legis, etiam illa quæ pro vivis instituta sunt, continent per se, & non solum per accidens, virtutem passionis Christi: Ergo per se, & non solum per accidens, possunt primam gratiam producere.

Respondeo distinguendo Minorem: Sacramenta vivorum continent per se virtutem passionis Christi, universali ter sumptam, sicut etiam in ipsa passione Christi, sive in ejus humanitate, ratione passionis, nego Minorem. Continent per se virtutem passionis Christi, limitate participatam, & ut determinatam ad producendam per se secundam gratiam, concedo Minorem, & nego Consequentiam.

Si insites, & dicas, ex hac limitatione sequi quod sacramenta vivorum non possint etiam per accidens primam gratiam efficere. Negabitur sequela, quia licet virtus passionis Christi non derivetur per se ad illa, nisi ad solum augmentum & perfectionem accidentalem gratiæ per accidens tamen in aliquo casu communicatur ipsis talis virtus à Christo, non solum ad augmentum, sed etiam ad primam productionem gratiæ, ut patet ex dicendis §. 3.

D Obijciens tertio: Omne agens quod per se potest intendere aliquem habitum, potest etiam illum quoad suam entitatem producere: Sed sacramenta vivorum causant per se augmentum gratiæ: Ergo possunt etiam per se causare entitatem gratiæ, subindeque primam gratiam. Major probatur non major, imò minor requiritur virtus ad producendum habitum quoad suam entitatem, quam ad illum augendum: Ergo omne agens quod per se potest intendere aliquem habitum, potest etiam illum quoad suam entitatem producere.

E Respondeo negando Majorem, ad probationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam: ut enim sacramenta vivorum dicantur causare per se primam gratiam, non satis est quod habeant in se sufficientem virtutem ad producendam gratiæ entitatem, sed insuper exiguntur ut ad sic producendam sint instituta: unde cum sacramenta vivorum non sint instituta à Christo ad producendam entitatem ipsam gratiæ, sed ad illam augendam; licet virtus quam habent à participatione Christi sit sufficiens ad illam producendam & de facto illam interdum producant, ut infra dicemus, non tamen propterea causant per se primam sed secundam gratiam.